

Інформація щодо умов тримання засуджених у виправних колоніях та безпеки засуджених

1. Щодо використання відео-спостереження у виправних колоніях

Технічні засоби нагляду і контролю, у тому числі відеоспостереження в установах попереднього ув'язнення та виконання покарань Державної пенітенціарної служби України, здійснюються відповідно до вимог ст. 103 Кримінально-виконавчого кодексу України:

Стаття 103. Технічні засоби нагляду і контролю

1. Адміністрація колонії має право використовувати аудіовізуальні, електронні й інші технічні засоби для попередження втеч та інших злочинів, порушень встановленого законодавством порядку відбування покарання, отримання необхідної інформації про поведінку засуджених.
2. Адміністрація колонії зобов'язана повідомити засуджених про застосування технічних засобів нагляду і контролю.
3. Перелік технічних засобів нагляду і контролю та порядок їх використання визначаються нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.

Стаття 103. Технічні засоби нагляду і контролю
(Кодекс кримінально-виконавчий, ВР України, від 11.07.2003, № 1129-IV "Кримінально-виконавчий кодекс України"), ст. ст. 5, 7 Закону України «Про попереднє ув'язнення»:

Стаття 5. Забезпечення порядку тримання під вартою у місцях попереднього ув'язнення

Забезпечення порядку тримання під вартою осіб у місцях попереднього ув'язнення покладається на адміністрацію місць попереднього ув'язнення, яка діє відповідно до цього Закону та інших актів законодавства.

Стаття 5. Забезпечення порядку тримання під вартою у місцях попереднього ув'язнення
(Закон, ВР України, від 30.06.1993, № 3352-XII "Про попереднє ув'язнення")

Стаття 7. Режим у місцях попереднього ув'язнення

Режим у місцях попереднього ув'язнення, тобто порядок і умови тримання осіб, взятих під варту, та нагляду за ними з метою забезпечення попереднього ув'язнення, встановлюється цим Законом та іншими нормативними актами.

Основними вимогами режиму в місцях попереднього ув'язнення є ізоляція осіб, взятих під варту, постійний нагляд за ними і роздільне тримання їх у порядку, передбаченому статтею 8 цього Закону.

Особи, щодо яких як запобіжний захід обрано тримання під вартою або до яких застосовано тимчасовий чи екстрадиційний арешт, підлягають обшуку, медичному огляду, дактилоскопуванню і фотографуванню; їх ознайомлюють з правами, обов'язками та вимогами режиму. Речі, які є при них, а також передачі і посилки, що надходять на їх ім'я, підлягають огляду, а листування - перегляду. Їм забороняється мати при собі гроші та цінні речі, а також предмети, не дозволені для зберігання в місцях попереднього ув'язнення. Вилучені у них при доставленні в місця попереднього ув'язнення гроші зараховуються на їх особові рахунки, а цінні речі і предмети здаються на зберігання; гроші та цінні речі, одержані шляхом обману під час перебування в місцях попереднього ув'язнення або джерело одержання яких не встановлено, передаються в доход держави за мотивованою постановою начальника установи для попереднього ув'язнення, санкціонованою прокурором, копія якої приєднується до особової справи особи, яка тримається під вартою. Обшук співробітника кадрового складу розвідувального органу України, взятого під варту, та огляд його речей здійснюються тільки в присутності офіційних представників цього органу.

Стаття 7. Режим у місцях попереднього ув'язнення

(Закон, ВР України, від 30.06.1993, № 3352-ХІІ "Про попереднє ув'язнення").

Станом на сьогодні, Державною пенітенціарною службою здійснюються заходи щодо розробки Інструкції по використанню технічних засобів нагляду і контролю, у тому числі відеоспостереження.

2. Щодо поведження із засудженими з боку персоналу

Активна робота та заходи, спрямовані на усунення порушень конституційних прав в'язнів, реальне їх поновлення призвели до зменшення на 10% у 2012 році кількості скарг та звернень. Минулого року органами прокуратури вирішено 4477 звернень зазначеної категорії, що на 457 менше ніж у 2011 році (4934), з них задоволено – 186 або 4,2%. У поточному році станом на 01.05.2013 вирішено 1314, з них задоволено 39.

Особлива увага приділяється заявам і повідомленням про застосування працівниками правоохоронних органів заборонених засобів впливу, побиття, катування, іншого нелюдського поведження, або приниження гідності

громадян. Кожен факт такого звернення підлягає обов'язковій реєстрації в Єдиному реєстрі досудових розслідувань та проведенню органами прокуратури повного, всебічного та об'єктивного розслідування із прийняттям відповідного процесуального рішення. Результати діяльності свідчать, про зменшення на третину фактів вчинених працівниками правоохоронних органів правопорушень, пов'язаних із застосуванням насильства стосовно затриманих або позбавлених свободи громадян. Зменшення вказаної категорії злочинів стало можливим, у тому числі, внаслідок проведення попереджувальної роботи серед особового складу органів внутрішніх справ та пенітенціарної служби. Відповідно до державних статистичних даних за 4 місяці 2013 року судом притягнуто до адміністративної відповідальності за вчинення корупційних правопорушень 14 працівників кримінально-виконавчої служби (призначено штраф), а також завершено досудове розслідування у кримінальних провадженнях стосовно 8 таких працівників. Упродовж останніх років прокурорами реалізовано низку організаційно-практичних заходів, які загалом сприяли посиленню нагляду за додержанням конституційних прав громадян в установах попереднього ув'язнення та виконання покарань, застосування заходів примусового характеру. Лише упродовж 2012 року за результатами перевірок прокурорами внесено 10522 документи реагування, за результатами розгляду яких притягнуто до дисциплінарної відповідальності 9342 службові особи органів внутрішніх справ та пенітенціарної служби. Із штрафних приміщень звільнено 69 осіб. Упродовж поточного року прокурорами загалом внесено понад 3 тисячі документів реагування, за результатами розгляду яких до дисциплінарної відповідальності притягнуто 3 386 службових осіб органів внутрішніх справ та пенітенціарної служби. Із штрафних приміщень звільнено 64 особи.

2.1 Щодо Дніпропетровської виправної колонії №89

Весь персонал Дніпропетровської ВК №89 суворо попереджений про те, що будь-яка форма поганого поводження із засудженими є неприйнятною та будь-який працівник буде суворо покараний за вчинення, сприяння або підбурювання на дії з тортур. Проведено додаткові інструктажі з персоналом Дніпропетровської ВК №89 щодо недопущення вчинення працівниками протиправних дій до засуджених, а також дій які принижують їх честь та людську гідність.

В системі службової підготовки, згідно з вказівкою управління ДПтС України у Дніпропетровській області від 30 листопада 2012 року №15/16-8867, проведені заняття з персоналом ДКВС України в області на теми: «Європейська Конвенція по запобіганню тортурам та нелюдському, або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню, зокрема статті 8 (ратифікована Україною у 1997 році) і Мінімальні правила поводження з в'язнями (ООН, 1955 року)». Також, організовано вивчення персоналом Кодексу етики та службової поведінки персоналу Державної пенітенціарної

служби України, який увібрав до свого змісту положення Європейського кодексу етики працівників пенітенціарних закладів, схваленого Комітетом Міністрів Ради Європи 12 липня 2012 року. Новий керівний склад ВК № 89 у його діях з викорінення випадків поганого поведіння із засудженими з боку персоналу виправної колонії або інших засуджених за підбурюванням персоналу виправної колонії, особливо у лікарні при ВК №89, має всебічну підтримку з боку апарату управління ДПтС України в області та центрального апарату ДПтС України, який рішенням колегії ДПтС України від 14.02.2013 №1РК продовжив особовий контроль з оперативно-службовою діяльністю ВК № 89 з метою надання їй практичної допомоги.

2.2 Щодо Олексіївської виправної колонії № 25

В зазначеній установі вжито комплекс дієвих заходів спрямованих на створення ефективної системи добору та підготовки кваліфікованого персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України, запровадження спеціалізованої системи освіти, яка б охоплювала всі види навчання, також забезпечення безперервної освіти, спрямованої на задоволення потреб Державної кримінально-виконавчої служби України.

Зокрема, забезпечено ознайомлення під особистий підпис з відповідним залученням до особистої справи кожної особи з числа персоналу установ Кодексу етики та службової поведінки персоналу Державної пенітенціарної служби України. Начальниками всіх рівнів щомісяця проводяться бесіди виховного та попереджувального характеру з підлеглим персоналом з метою визначення моральних цінностей, професійно-етичних вимог до поведінки, виховання моральності співробітників.

В системі службової підготовки забезпечено вивчення персоналом основних положень міжнародних договорів та стандартів поведінки з в'язнями, роз'яснення відповідних документів, забезпечення персоналу пам'ятками тощо. За результатами відповідної роботи проводиться щоквартальний облік підсумкових занять, за результатами яких виставляються диференційовані оцінки.

Кожному співробітнику розроблено та затверджено посадову інструкцію, якою регламентовано організаційно-правовий статус працівника, його конкретні завдання і обов'язки, права та відповідальність.

2.3 Функціонування груп спеціального призначення.

З метою визначення порядку організації діяльності воєнізованих формувань спеціального призначення Державної кримінально-виконавчої служби України розроблено проект наказу Міністерства юстиції України "Про затвердження Положення про воєнізоване формування спеціального призначення Державної кримінально-виконавчої служби України".

Проект зазначеного документа погоджено з Антитерористичним центром при Службі безпеки України та Генеральною прокуратурою України перебуває на опрацюванні в Міністерстві юстиції України.

3. Щодо проведення розслідування ситуації, що склалася з триманням засуджених в виправних колоніях.

У ході перевірок прокурори, насамперед реагували на порушення законодавства, які можуть призвести до катувань та іншого жорстокого поводження, зокрема, аспекти матеріально-побутового та медико-санітарного забезпечення затриманих, ув'язнених та засуджених осіб, дотримання режимних вимог, припинення незаконного затримання та поміщення громадян до установ органів внутрішніх справ і пенітенціарної служби тощо.

Стан прокурорського нагляду з цих питань обговорювався 4.04.2013 на розширеному засіданні колегії Генеральної прокуратури України за участю Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, керівників Мін'юсту, Міністерства охорони здоров'я та Міністерства внутрішніх справ України, Державної пенітенціарної служби України.

Про стан законності у цій сфері проінформовано Верховну Раду України та Прем'єр-міністра України.

Наведене свідчить, що органи прокуратури принципово реагують на усі факти порушення конституційних прав в'язнів.

Окремо слід зазначити, що Президентом України видано Указ «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 12 березня 2013 року «Про невідкладні заходи щодо європейської інтеграції України», яким передбачено шляхи вирішення окремих питань додержання прав в'язнів:

- вживати в установленому порядку заходів щодо забезпечення фінансування видатків Державного бюджету України, пов'язаних із виконанням Кримінального процесуального кодексу України, Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», діяльністю національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання;
- вживати заходів щодо забезпечення належного виконання в Україні рішень Європейського суду з прав людини, впровадження рекомендацій Ради Європи стосовно умов відбування покарання засудженими, надання їм медичної допомоги.

Як повідомлялось раніше, після отримання попередніх висновків ЄКПТ прокуратурами Вінницької, Дніпропетровської та Харківської областей проведені комплексні перевірки додержання конституційних прав засуджених у Стрижавській ВК №81, Дніпропетровській ВК №89, Олексіївській ВК №25 та Качанівській ВК №54. До перевірок залучались члени спостережних комісій та органів місцевого самоврядування, правозахисники та представники громадських організацій, незалежні фахівці територіальних закладів охорони здоров'я, ветеринарної медицини, санітарно-епідеміологічної служби, охорони праці та Державної інспекції техногенної безпеки України. Проведенні перевірки за викладеними зауваженнями, їх катування, не знайшли свого об'єктивного підтвердження. Крім того, у квітні 2013 року Генеральної прокуратурою України відповідним прокурорам областей доручено проведення додаткових перевірок з огляду на те, що листом від 21.03.2013 року ЄКПТ поінформував Міністерство юстиції України, що проведені державними органами України заходи не відповідали критеріям ефективного розслідування. ЄКПТ також висловив стурбованість тим, що після візиту, до Комітету продовжують надходити інформація щодо погроз та залякувань з боку персоналу виправних установ по відношенню до засуджених, які спілкувались з ЄКПТ. Факти залякування та спроб помсти засудженим з боку співробітників виправних установ не знайшли свого підтвердження.

4. Ситуація, що стосується Юлії Тимошенко

Повідомляємо, що питання щодо застосування фізичної сили з боку персоналу до Ю.Тимошенко під час її перевезення 20 квітня 2012 року до ЦКЛ №5 у місті Харків, а також щодо надання адекватної медичної допомоги було предметом розгляду у Європейському суді з прав людини. У своєму рішенні Європейський суд констатував, відсутність порушення статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (заборона катування або нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження або покарання) стосовно стверджуваного побиття Ю.Тимошенко під час її перевезення до лікарні 20 квітня 2012 року та щодо ефективності розслідування скарг з цього приводу. Що стосується скарг на неадекватність медичної допомоги наданої заявниці, Європейський суд констатував, що національна влада надала комплексну, ефективну та прозору медичну допомогу.

5. Щодо вжитих заходів з протидії корупції у діяльності ДПтС України

З метою профілактичного впливу на персонал Державної кримінально-виконавчої служби України, зниження проявів порушення дисципліни і законності серед нього проведено відповідну роботу.

Зокрема, у всіх навчальних закладах ДПтС України проведено заняття щодо роз'яснення вимог антикорупційного законодавства з наведенням конкретних прикладів скоєних правопорушень.

Організовано висвітлення у засобах масової інформації відомостей про діяльність ДПтС України щодо антикорупційних заходів. На офіційному веб-сайті ДПтС України (www.kvs.gov.ua) створено і діє рубрика "Протидія корупції", в якій розміщуються аналітичні матеріали про стан роботи з додержання персоналом вимог антикорупційного законодавства та заходи, які вживаються з метою зменшення рівня корупції. Також ця інформація розповсюджується мережею Інтернет на інформаційні та Інтернет-агенства, друкованим і аудіовізуальним ЗМІ. У даній рубриці щоквартально розміщується інформація про вжиті заходи щодо запобігання і протидії корупції, кількість персоналу, притягнутого до адміністративної відповідальності, а також стосовно якого порушені кримінальні справи.

На шпальтах відомчої газети "Закон і обов'язок" публікуються статті з висвітленням питань щодо протидії корупції. Крім цього, на шпальтах газети "Юридична газета" опубліковано статтю "Протидія корупції – пріоритет діяльності ДПтС України" (від 05.02.2013 №06), у якій висвітлено питання щодо стану додержання персоналом ДПтС України вимог антикорупційного законодавства.

З персоналом проводяться позапланові лекції за темою дотримання антикорупційного законодавства, складаються заліки по вивченню вимог Закону України "Про засади запобігання і протидії корупції", також проводяться відповідні оперативні наради, індивідуально-профілактичні бесіди.

Для здійснення системного аналізу, визначення оцінки оперативної обстановки та результатів роботи підрозділів і служб установ, забезпечення контролю за проведенням профілактичних та інших заходів, в установах заведені справи по напрямку боротьби з корупцією і злочинами у сфері виробничо-господарської та фінансової діяльності.

14.03.2013 в апараті ДПтС України проведено заняття з вивчення антикорупційного законодавства за участю начальника відділу протидії корупції департаменту державної безпеки та правоохоронних органів апарату РНБО України, кандидата наук з державного управління Соловйова В.М.

16.05.2013 працівником управління внутрішньої безпеки та протидії корупції апарату ДПтС України із персоналом установ виконання покарань, які перебувають на посадах старших інспекторів з питань підготовки до звільнення засуджених, у Білоцерківському училищі професійної підготовки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України проведено заняття з питання запобігання корупційним проявам у Державній кримінально-виконавчій службі України.

Вивчення і врахування громадської думки під час формування та реалізації державної політики забезпечується регулярним прийомом громадян у приймальні ДПтС України, участю керівництва відомства в урядових гарячих телефонних лініях і оперативним висвітленням діяльності ДПтС України на офіційному сайті.

З метою урахування громадської думки та встановлення діалогу з громадськістю з питань дотримання антикорупційного законодавства у ДПтС України запроваджено та постійно діє пряма телефонна лінія "телефон довіри". Номери телефонів розміщені на стендах наочної інформації територіальних органів ДПтС України, установ виконання покарань та слідчих ізоляторів, офіційному сайті ДПтС України.

Як наслідок, у результаті проведення комплексу попереджувально-профілактичних та інших заходів рівень правопорушень вдалось значно зменшити.

Якщо протягом 4-х місяців 2012 року стосовно персоналу органів, установ виконання покарань та слідчих ізоляторів, що належить до сфери управління Державної пенітенціарної служби України, порушено 27 кримінальних справ стосовно 27 осіб, то протягом 4-х місяців 2013 року стосовно персоналу відкрито 16 кримінальних проваджень стосовно 16 осіб, що на 59% менше ніж у минулому році.

В результаті проведених заходів протягом 4-х місяців 2013 року виявлено 12 працівників органів, установ виконання покарань та слідчих ізоляторів (проти 20 за 4-и місяці 2012 року), які вчинили правопорушення з корупційними ознаками та притягнуті судами до адміністративної відповідальності відповідно до Закону України "Про засади запобігання і протидії корупції", що на 60% менше ніж у минулому році.

Зазначений аналіз свідчить про поступове зменшення діянь з ознаками корупції в Державній кримінально-виконавчій службі України.

За кожним виявленим фактом корупційного діяння чи зловживань, вчинених персоналом, проводиться об'єктивне службове розслідування, ретельно вивчаються причини та умови, які цьому сприяли, і вживаються заходи щодо їх усунення та реагування до винних посадових осіб.